

Lasten Vasu perhepäivähoidossa

Ajatellaan kahta lasta samassa tilanteessa. Molemmat lapset sattuvat epäonnistumaan neliön piirtämisessä. Ensimmäinen lapsi sopeutuu tilanteeseen. – Ei tule mitään, en osaa. Toinen lapsi näkee tilanteen muutettavana. – Yritän uudestaan, teen toisella tavalla. Molempien lasten näkemys muuttaa kasvatustilannetta. Ensimmäinen lapsi voi alkaa häiritä muita lapsia aikaa kuluttaakseen, toinen lapsi hakee aikuiselta tukea tehtävän suorittamiseen. Molempien lasten näkemykset vaikuttavat sekä lasten että aikuisten käyttäytymiseen (haluamme sitä tai emme) ja näin kasvatustilanne muuttuu.

Tuottaessaan päivän tapahtumia lapset saavat aikaan suurimman osan siitä aineksesta, joka kasvatukseen liittyy. Kysymys ei olekaan siitä vaikuttavatko lasten näkemykset perhepäivähoidossa, vaan siitä saavatko aikuiset kiinni lasten näkemysten dynamiikasta. Saadaanko toiminnan muotoutumiseen keskeisesti vaikuttavat asiat näkyviin ja käsittelyyn? Lasta ei pidä tyypistää kasvatustilanteissa oppijoiksi, vaan heidät on nähtävä myös toiminnan sisältöjen tuottajina.

Lasten muutosta koskevat näkemykset ovat avain lapsen ja hänen persoonansa syvenemiseen. Miten saamme kontaktin tähän tärkeimpään kasvatustilanteessa vaikuttavaan tekijään, lasten näkemysten muutosluonteeseen? Eräs tapa on ottaa lasten näkemysten tilanteita muokkaava luonne vakavasti ja tarkastella lasten näkemysten mahdollisia vaikutuksia yhdessä lasten kanssa. Näin perhepäivähoidossa onneksi usein tehdäänkin.

Lapset itse työstävätkin kirjoitettujen julkilausumien sijasta omien näkemyksiensä vaikutuksia arjessa, jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa. Seuraava tarina on tarkoitettu apuvälineeksi tähän tarkoitukseen. Kiitos päiväkotien – Floora, Haukka, Herttua, Herukka, Hevossalmi, Hiekkalinn, Himmeli, Immola, Inkeroinen, Lehdokki, Nummi, Pasila, Puimuri, Ratamo sekä Terhi – henkilökunnalle arvokkaasta palautteesta!

Jyrki Reunamo 2006
Helsingin yliopisto

Joitakin vinkkejä tarinan käsittelyyn:

1. *Tarinasta voi lukea yhden osan kerrallaan perättäisinä päivinä. Näin koko tarina tulee käsiteltyä kahdessa viikossa. Merkittävät tauot ja keskustelu tehostaa eläytymistä.*
2. *Tarina voi olla hyvä lukea vapaasti kertoen, jotta kunnon keskustelulle on mahdollisuus. Varsinkin pienemmät lapset hyötyvät pöydän ääressä työskentelystä ja elävöittämisestä.*
3. *Esimerkiksi kotilon kuori ja neljä kirjekuorta virittävät lasten mielikuvia. Jos haluaa jättää tilaa lasten omille tuotoksille ja lisäprosessille, voi mahdollisesti tarinan elävöittämisessä käytetyt tarvikkeet jättää lasten käyttöön.*
4. *Tarinan keskeiset osat ovat ensimmäinen ja viimeinen. Muita osia voi jättää pois tai käsitellä haluamassaan järjestyksessä. Tarinoiden ja käsittelyn muuttaminen on tietysti sallittua. Varsinkin kunkin tarinan loppuratkaisuun voi lasten ehdotuksilla olla vaikutusta. Jos lapset väsyvät päivittäiseen vastausten kirjaamiseen, ei joka päivä lasten näkemyksiä tarvitse kirjata muistiin.*

Lela ja kotilon salaisuus

Lelan jännittävä päivä (1. päivä)

(Tarvikkeet: Kynä, paperia ja neljä kirjekuorta). Meressä oli kalojen valtakunta. Kalalasten elämä oli hauskaa. Kaikki asiat tehtiin uimalla. Kalat eivät tarvitse ihmisten asioita, kuten vaikkapa tyynyjä, haarukoita, taloja, polkupyöriä, jalkapalloja, ikkunoita tai vessoja. Kaloilla ei ole leijoja, mattoja, kynttilöitä, jääkaappeja, ruokakärryjä, ei edes housuja. Elämä veden alla on aivan erilaista kuin maan päällä. Millaista kalalasten elämä oikein mahtaa olla?

Kerran kalojen valtakuntaan kantautui huhu, että maan päälläkin oli elämää. Sielläkin oli kuulemma lapsia, jotka eivät käyttäneetkään päiviään pelkästään uimiseen. Maan päällä asiat tehtiin ihan toisella tavalla kuin kalat olivat tottuneet. Kalalapset alkoivat pohtia asiaa. Millaistahan siellä maan päällä lasten elämä oikein oli?

Hurjat huhut lähtivät liikkeelle. Ihmislapset tekivät varmaan sellaisia asioita, joista kalalapset eivät osanneet nähdä edes unta. Kalalasten uteliaisuus lisääntyi päivä päivältä. Salaperäinen maanpäällinen maailma vei lopulta kaikki kalalasten ajatukset. Voi jospa kalalapset vain tietäisivät!

Kalakuningas näki lasten uteliaisuuden ja päätti auttaa. Hänellä oli taikajuomaa, jolla kala voi muuttua ihmiseksi. Hän päätti lähettää yhden kalalapsen tutkimaan ihmislasten elämää maan päälle. Sittenpäähän saataisiin selvyys tähän ihmeelliseen asiaan. Matkaan päätettiin lähettää Lela, joka oli osoittanut hyviä salapoliisin taitoja suuren simpukkaryöstön selvittämisessä.

Lelan tehtävänä oli tutkia lasten elämää ihmisen hahmossa ja palata takaisin merten valtakuntaan kertomaan tutkimuksistaan. Lela otti tehtäväkseen selvittää ihmislasten salaisuudet.

Seuraavana aamuna Lela joi taikajuoman ja muuttui ihmiseksi. Hänelle kasvoi yhtäkkiä raajoja, korvia, hiuksia ja kaikkea ihmeellistä mitä omituisimpiin paikkoihin. Ihmisen hahmossa Lela nousi maalle. Hän kierteli ympäriinsä ja katseli ja kuunteli. Vihdoin erään oven takaa kuului lasten ääniä. Ovesa luki *(perhepäivähoitaja sanoo oman nimensä)*. Lela koputti ja kertoi olevansa uusi lapsi ja pyysi päästä mukaan. *(Hoitajan nimi)* vähän ihmetteli uutta lasta, mutta päästi Lelan sisään. Lela meni mukaan päivän hommiin.

Lela oli kuin puulla päähän lyöty. Mikä paikka! Ihmisten asunto löi laudalta kaikki ihmeellisyydet mitä hän oli eläissään nähnyt. Se oli hurja, jännittävä, pelottava, upea ja käsittämätön. Yhtäkkiä taas ihmisten kodissa saattoi olla rauhallista, hiljaista, turvallista tai salaperäistä.

Lela kiersi kaikkialla. Hän tutki komerot, pihan, ja joka kolon. Hän kurkisti jopa maton alle ja vessan pönttöön. Hän tutustui lapsiin ja sai hämmästykseseen uusia kivoja kavereita. Lela teki kaikkia mahdollisia asioita mitä toisetkin lapset ja koki uusia ihmeitä toisensa perään. Lela tutustui myös hoitajaan, jonka jutut olivat – jos mahdollista – vielä ihmeellisempiä. Lela otti esiin kirjekuoret ja kirjoitti muistiin asiat, jotka hänen piti selvittää.

Lela alkoi miettiä: Mitä ihmislapset tekivät päivisin? Mitä se hoito oikein on? *(Aikuinen kirjoittaa jotakin pienelle lapulle, taittaa lapun pieneksi ja sulkee sen kirjekuoreen, jonka liimaa kiinni. Kuoren päälle hän piirtää talon. Aikuinen katsoo*

kuorta ja heiluttaa sitä varovaisesti ja kunnioittavasti. Hän antaa lapsille tehtävän: Mitä Lela mahtoi kirjoittaa? Mitä te kertoisitte kaloille, jotka eivät ole koskaan ole nähnyt meidän hommia? Mitä me tehdään täällä?)

Lela mietti toista tehtävää: Mikä juttu lasten päivässä on vaikea ymmärtää? Mitä outoja asioita tuli vastaan? (Aikuinen kirjoittaa taas salaperäisen näköisenä jotain toiselle lapulle ja arvokasta lappua piilotellen sulkee sen kirjekuoreen. Kuoren päälle aikuinen piirtää kysymysmerkin. Aikuinen antaa lapsille tehtävän: Mitä Lela kirjoitti? Mikä täällä meillä on epäselvää? Mikä sellaista outoa tällä tapahtuu, mitä on vaikea ymmärtää? Mitä sinä et täällä ymmärrä? Lapset pohtivat lapun kirjoitusta taas hiljaa mielessään ja vastaukset kerätään yksitellen.)

Lela mietti kolmatta tehtävää: Miksi lapset oli hoidossa? Minkä takia lapset oikein tulee tänne? (Arvokkaasti aikuinen kirjoittaa jotakin lapulle ja sulkee sen kuoreen. Kuoren päälle hän piirtää sydämen kuvan. Mitähän Lela kirjoitti? Miksi lapset oikein on täällä? Miks täällä tehdään meidän juttuja? Miksi sinä olet täällä? Miettimishetken jälkeen vastaukset kirjataan ylös yksitellen.)

Lela otti neljännen lapun ja mietti: Mitä täällä voisi olla erilaista? Mitä täällä voisi vielä olla lisää? Mitä ihmeellisiä salaisuuksia täältä voisi löytyä? (Aikuinen mieltii hetken, saa ahaa-elämyksen, kirjoittaa jotakin kiireesti paperille ja sulkee kuoreen. Kuoren päälle aikuinen piirtää huutomerkkin. Mitä ihmettä Lela oikein kirjoitti? Mikä juttu täältä vielä voisi puuttua? Mitä ihmeellistä täällä vois tapahtua? Mikä olisi tosi ihmeellistä? Miettimishetken jälkeen vastaukset kirjataan yksitellen. Kirjekuoret ovat lasten käsillä suljettuina tarinan loppuun asti.)

Lela ja outo lelu (2. päivä)

(Vihje: Kerrontaan voi ottaa maitopurkin, johon on suljettu salaperäinen esine (kotilon kuori). Kerronnan aikana purkkiin voi leikata luukun.) Lela katseli ihmeissään hoitokodin tavaroita. Ne olivat aivan erilaisia kuin meressä. Kotona meressä Lelan suosikkileluja olivat simpukan- ja kotilon kuoret, sillä niiden kanssa voi tehdä melkein mitä vain. Kerran Lela oli tehnyt simpukoista niin ison linnan, että hän mahtui sinne itse sisään. Mutta hoitokodissa olikin vallan toinen meininki.

Ajatella että joissain leluissa oli pyörät! Kun lelua veti lattialla, se liikkui kevyesti eteenpäin. Isoissa leluissa oli isot pyörät. Niihin voi mennä vaikka kyytiin ja antaa vauhtia! Toisilla leluilla voi rakentaa, monia voi käyttää mielikuvitusleikissä (*hoitaja voi kuvata omaa kotiaan kuin lukisi paperista*). Lelalla oli hauskaa, kun hän leikki hoitokodin leluilla yhdessä toisten lasten kanssa.

Yhtäkkiä Lela huomasi jännittävän tavarän. Lelu oli sininen, sen sisällä oli jotakin ja sen kyljessä oli luukku. Tuolla lelulla Lela halusi leikkiä. Mutta voi, nyt Niksu huomasi saman tavarän ja otti sen. Niksu alkoi leikkiä juuri sillä lelulla, millä Lelakin halusi leikkiä. Mitä Lela tekee? Osaatko arvata? Mitä sinä tekisit? (*Ei haeta pelkästään korrektia tai oikeata vastausta, vaan arvostetaan monenlaisia vastauksia. Kun ei enää tule uusia arvauksia tarinaa jatketaan.*)

Lela halusi palavasti leikkiä tällä ihmeellisellä lelulla. Hän ei voinut vastustaa kiusausta, vaan meni ja nappasi lelun Niksun kädestä. Lelalle ja Niksulle tuli riita.

– Älä vie mun lelua! sanoi Niksu.

- Mäkin haluun leikkiä! vastasi Lela.
- Et saa! sanoi Niksu. Lela joutui katsomaan vierestä Niksun leikkiä.
- Odotanko tässä vai lähdenkö pois? ajatteli Lela surkeana. Niksu katsoi Lelaa.

Lopulta Niksu heltyi ja sanoi: – Leikitään yhdessä. Niin sai Lelakin kokeilla uutta lelua. Niksusta oli hauska leikkiä Lelan kanssa. Niksu piilotti Lelaa varten lelun sisään pienen aarteen. Lela katsoi lelun kyljessä olevaa luukkuja. Lela avasi luukun ja lelun sisässä oli – kotilon kuori. *(Vihje: Tarinaan voi ottaa työstettäväksi useita maitopurkkeja.)*

Lelan leikki (3. päivä)

(Tarvike: kotilon kuori. Vihje: Tarinaa varten voi rakentaa majan.) Sininen lelu oli Lelan suosikkilelu hoitokodissa. Hän rakensi lelun sisään luukun kautta pienoismallin omasta kodistaan meressä. Hän sijoitti sinne kaikki hienoimmat tavaransa ja jännittävimmät piilopaikkansa. Hän laittoi pohjalle vähän hiekkaa, sillä hän piti eniten hiekkapohjasta. Lattiaa kalojen kodeissa ei tarvittu, sillä kalat eivät kävele. Lelan suosikkipaikka meressä omassa kotikolossaan olikin katonraja, jossa Lela kellui ja nautti vesikasvien rapsutuksesta kylkeään vasten.

Muut lapset leikkivät Lelan kanssa mielellään meri-leikkiä, sillä he huomasivat Lelan tietävän paljon jännittäviä asioita merestä. Lela osasi monenlaisia mereen liittyviä leikkejä. Lelalla ja muilla lapsilla oli hauskaa.

Yhtäkkiä kesken leikin tuli Ipa häiritsemään Lelan leikkiä ja keskeyttämään Lelan leikin. Lela ei saa leikkiä rauhassa. Mitä Lela nyt tekee? Mitä luulet? Leikki keskeytetään juuri kun se on parhaimmillaan. Kuka arvaa? Mitä itse tekisit? *(Kerätään lasten vastaukset.)*

Ensin Lela yritti olla välittämällä Ipasta, mutta Ipa työnsi sormensa lelun ikkunasta.

– Älä häiritse, mene omiin hommiisi! sanoi Lela. Ipa otti Lelan kotilon kuoren käteensä.

– Täytyykö mun sanoa *(hoitajan nimi)?* väsyi Lela. Lopulta Lela rakensi peitoista itselleen ja Niksulle majan, jossa he saivat leikkiä rauhassa. Majassa oli hämärää. Niksu keksi, että meri-lelun sisään voi laittaa taskulampun. Siitä tuli hauskaa! Lela veti esiin kotilon kuoren lelun sisältä ja nosti sen korvalleen. Hyvin hiljaa mutta selvästi Lela kuuli äänen. Se oli tuttu ääni, valtameri huokaili jossakin kaukana.

Mutta mitä nyt leikitään? (4. päivä)

Lela meni muiden lasten kanssa pihalle *(hoitaja kuvailee pihaa kuin lukisi sen paperista)*. Piha oli täynnä mielenkiintoisia asioita. Voi juosta, kiivetä ja leikkiä leikkejä, joita meressä ei ollut ikinä nähty! Oli hiekkaa, jota aallot eivät heti tasoittaneet. Hiekkaan voisi siis tehdä vaikka salakäytävän!

Lela alkoi kaivaa kuoppaa Niksun kanssa. Hänellä oli aarre. He päättivät piilottaa aarteen kuoppaan ja peittää jälkensä niin ettei kukaan muu pääsisi selville heidän aarteensa kätköpaikasta. He kaivoivat syvän kuopan. Sitten he asettivat aarteen pieneen laatikkoon ja pudottivat sen kuopan pohjalle. Lela halusi varmuuden vuoksi vielä tehdä aarrekartan, jotta he löytäisivät aarteen vielä myöhemminkin.

Yhtäkkiä Niksu halusikin vaihtaa leikkiä, hän halusi mennä leikkimään ämpäreillä. Mitä Lela nyt tekee? Hän haluaa jatkaa aarre-leikkiä, mutta Niksu haluaakin

lähteä leikkimään ämpäreillä. Mitä tapahtuu? (*Lapset esittävät näkemyksensä vuorotellen. Eri ehdotusten seurauksia voi myös miettiä.*)

Lela halusi leikkiä yhdessä Niksun kanssa, mutta hän halusi myös leikkiä aarreleikin loppuun. – En nyt suostu vaihtamaan, kun kartan teko on kesken, ajatteli Lela. Lela teki aarrekartan huolellisesti loppuun ja ajatteli että nyt hänen aarteensa oli turvassa. Sitten hän meni Niksun luo. Niksu antoi Lelalle ämpäriin ja kaatoi sen vettä täyteen. Lela ihmetteli ämpäreitä. Jos meren pohjassa kaataa ämpäriin ylösalaisin ei vesi siitä mihinkään vähene, ei veden alla voi vettä kaataa. Meressä ei tarvita vesijohtoja! (*Vihje: vesileikki, aarteen teko.*)

Lela epäonnistuu (5. päivä)

(*Vihje: Kertoja käyttää kertoessaan kynää ja paperia.*) Lela tuli muiden lasten kanssa sisälle. Hoitaja kertoi, että vuorossa oli oppituokio. Lela sai kynän, kumin ja tehtäväpaperin. Kynä oli jännittävä laite. Kun kynän terävällä päällä raaputti paperia, paperiin jäi musta jälki. Lela istui paikallaan ja odotti ohjeita. Hoitaja sanoi, että tehtävänä oli vetää tehtäväpaperiin viivat pisteestä toiseen numerojärjestyksessä.

Lela alkoi vetää numeroita pisteestä toiseen. Pian hän keksi, että suora viiva pisteestä toiseen oli vähän ikävystyttävä. Niinpä Lela alkoi tehdä monihaaraisia ja kiemuraisia reittejä pisteestä toiseen. Hämäykseksi hän laittoi umpikujia, jotka eivät johtaneet mihinkään. Hän piirsi pihan ja merkitsi rastilla aarrekätkönsä sijaintipaikan. Pian Lelan tehtäväpaperi oli täynnä kuvioita ja reittejä. (*Vihje: Lapsille voi tarjota kynän ja paperia, tauko kerronnassa.*)

Sitten tehtävä tarkistettiin. Lela huomasi että muut lapset olivat vetäneet suorat viivat pisteestä toiseen. Lela oli ainoa, jonka paperi oli täynnä sotkuisia reittejä, se oli kartta. Lela ajatteli, että hän oli epäonnistunut tehtävän suorittamisessa. Työ oli pilalla. Mitä Lela nyt tekee? Mitä Lela tekee kun hän on tehnyt tehtävän väärin? (*Lasten ehdotukset voidaan kirjata paperille ja sitten lukea ehdotukset lapsille. Oikeaa vastausta ei ole.*)

Lela halusi heittää tyhmän työnsä roskikseen. – Menen leikkimään ja jätän koko homman! Lela ajatteli. Niksu antoi Lelalle uuden paperin, mutta Lela piti tiukasti kiinni kartastaan. Niksu näki että Lelan alahuuli alkoi täristä. Niksu kertoi muille, että kysymyksessä oli aarrekartta. Lasten uteliaisuus heräsi. Mikä se aarre oikein oli? Lela lupasi näyttää ja vei lapset pihalle.

Lelan aarre viedään (6. päivä)

Pihalla Lela vei lapset hiekkalaatikon luo. Hän näytti kartalta rastin paikan, joka oli juuri hiekkalaatikon kulmassa. Lela kaivoi hiekkalaatikolla hiekkaan kuopan. Pian laatikko pilkisti esiin hiekasta. Lela nosti laatikon esiin. Hän puhdisti sen huolellisesti. Sitten hän avasi laatikon. Mitä siellä mahtoi olla?

Rasiasta paljastui kotilon kuori. Lela oli laittanut kotilon sisään helmen. Hän kertoi lapsille, että jos kotilon laittaa korvalleen ja kuuntelee oikein tarkkaan, voi kuulla jostain kaukaa valtameren kohinan. Lapset saivat vuorollaan kuunnella kotilo korvallaan ja totta se oli!

Lapset palasivat sisään. Raksusta kotilo oli hieno. Hän halusi sen itselleen. Yhtäkkiä Raksu otti Lelan kotilon itselleen ja laittoi sen taskuunsa. Mitä Lela nyt tekee?

Raksulla oli hänen aarteensa. Mitä Lela tekee? (*Lasten vastaukset kirjataan ylös. Erilaisten ratkaisuja tuetaan.*)

– Anna mun aarre takaisin! pyysi Lela.

– Hae itsellesi uusi aarre, minäkin haluan aarteen, sanoi Raksu. Lela yritti ottaa kotilon Raksulta, mutta ei ulottunut Raksun taskuun.

Lela kertoi Raksulle syyn, miksi kotilo oli hänen aarteensa. – Aina kun minulle tulee koti-ikävä, laitan kotilon korvalle ja minun ikäväni helpottuu. Raksu jäi ihmettelemään Lelan kertomusta. Hän antoi kotilon takaisin Lelalle.

– Miten kotilosta kuuluva meren kohina voi helpottaa koti-ikävää? kysyi Raksu ihmeissään. Mutta Lela ei vastannut. Se oli Lelan salaisuus. (*Vihje: Kuuntelu, aarteenetsintä.*)

Aikuinen hermostuu (7. päivä)

(*Vihje: Peruukintapainen.*) Lapset menivät syömään. Ruuaksi oli kaikkien suurta herkkua, spagettia ja jauhelihakastiketta. Lapset ottivat isoja annoksia, mutta ruoka ei loppunut kesken. Lapset juttelivat keskenään ja suunnittelivat iltapäivän puuhia syödessään.

Lela huomasi, että spagetista voi tehdä köyden. Lela huomasi myös, että spagettia voi harjata haarukalla. Lelan spagetti alkoi näyttää peruukilta. Se nauratti Lelaa. Yhtäkkiä hän sai idean kokeilla spagettiperuukkia päähänsä. Hän nosti koko spagettiperuukin päänsä päälle ja heilautti päätään. Spagettikastike lensi ympäri pöytää.

Muut lapset eivät olleet koskaan nähneet spagettiperuukkia. Lela oli hassun näköinen. Jauhelihakastike valui kauluksesta alas. Lapset nauroivat kippurassa Lelan keksinnölle. Samassa aikuinen tuli huoneeseen ja näki sotkun. Hän hermostui. Häntä suututti sotku, sääntöjen rikkominen ja piittaamattomuus. Aikuinen moitti Lelaa. Mitä Lela tekee, kun aikuinen hermostuu häneen? Mitä sinä tekisit? (*Aikuinenkin voi kuvata omia mielikuviaan.*)

Lela ei halunnut että aikuinen suuttuu. – Pitäisikö juosta karkuun? hän ajatteli.

– En minä sitä tahallani tehnyt, sanoi Lela.

– Katso nyt itseäsi! sanoi aikuinen.

– Anteeksi, sanoi Lela. Aikuinen oli totinen. Mutta kun hän katsoi Lelan spagettiperuukkia, hän ei voinut olla nauramatta.

– Näytätpä sinä herkulliselta! aikuinen sai lopulta sanottua.

Lelan piti käydä suihkussa saadakseen jauhelihakastikkeen pois hiuksistaan. Sitten hän puki vaatteet päälleen ja meni jatkamaan ruokailua. Kaikki sujui hyvin ja kaikki saivat vatsansa täyteen.

– Onneksi ruuaksi ei ollut hernekeittoa! Lela ajatteli.

Peli (8. päivä)

(*Vihje: Pöytään otetaan Afrikan Tähti -peli tarkasteltavaksi.*) Lela näki hoitokodissa erilaisia pelejä. Hänen suosikkipelinsä oli Afrikan tähti. Siinä pelaajat yrittivät löytää Afrikasta suuren timantin ja viedä se maaliin ennen muita. Lela piti pelistä koska se oli niin jännittävä. Pelissä voi myös voittaa paljon rahaa! Pelissä oli ilkeitä roistoja, jotka voivat viedä kaikki rahat. Mutta se ei haitannut, roistot vain tekivät pelistä vieläkin jännittävämmän.

Oli myös hauskaa lähteä merimatkalle tai lentää paikasta toiseen ympäri Afrikkaa. Afrikassa oli norsuja ja leijonia ja niiden keskellä oli jännittävä kulkea. Lela ja Niksu pelasivat yhdessä ja heillä oli hauskaa.

Sitten Lela käänsi itselleen rosvo-merkin. Se harmitti Lelaa. Hän ei antanut rahoja pois, vaan jatkoi pelaamista kuin mitään ei olisi tapahtunut. Lela pelasi väärin eikä noudattanut pelin sääntöjä. Mitähän nyt tapahtuu? Mitä Niksu tekee kun hän huomaa Lelan rikkovan pelin sääntöjä? Mitä sinä tekisit? (*Keskustellaan vaihtoehtoja.*)

– Hei sinä et noudata sääntöjä! sanoi Niksu.

– Ei säännöistä tarvitse välittää, yritti Lela.

– Täytyypä, minäkin haluan voittoa! sanoi Niksu.

– Jos keksitään uudet säännöt että rahaa saa aina lisää, yritti Lela taas.

Koko ajan rikastuminen alkoi houkuttaa myös Niksua. – Okei sovitaan että jos tulee rosvo niin se ei haittaa, myöntyi Niksu.

Niin he jatkoivat pelaamista uusilla säännöillä. (*Olikohan Niksu liian kiltti?*) Lela ja Niksu päättivät, että vielä he jonakin päivänä lähtisivät oikeasti Afrikkaan. Ja ratsastaisivat kamelilla aavikolla! He katsoivat kamelin kuvaa. Lelasta näytti vähän siltä, että kameli ei harjannut iltaisin hampaitaan tarpeeksi huolellisesti.

Merenselitys (9. päivä)

(*Vihje: Pöydälle voi rakentaa merenselityksen tarinan edetessä.*) Lela oli pihalla leikkimässä. Niksu oli taas hänen mukanaan. Heistä oli tullut hyvät kaverit. Lela oli saanut monta muutakin kaveria ja riitoja oli harvoin. Nyt kaverukset rakensivat merenselityksen hiekkalaatikkoon. He halusivat tehdä siitä oikean sokkelon!

Tänne laitetaan luola! Täällä asuu mustekala. Kalanpoikasia suojaavat korallit voi tehdä luolan viereen. Ilkeä hai on juuri tulossa paikalle, äkkiä turvaan! Risuista ja ruohoista sai hyviä vesikasveja ja levää. Lela otti kotilon taskustaan ja laittoi sen korallien viereen. Nyt oli merenselitys täydellinen.

Niksu meni käymään sisällä. Neppi tuli katsomaan Lelan puuhailuja. Häntä alkoi harmittaa, kun Lelan merenselitys oli niin hieno. Yhtäkkiä Neppi tallasi Lelan vesikasvit liltanaksi.

– Mene pois kiusaamasta! Lela sanoi Neppille. Mutta Neppi ei kuunnellut. Hän tallasi koko merenselityksen ihan tuusan nuuskaksi. Lelan ja Niksun iso työ oli nyt pilalla. Neppi kiusasi Lelaa tahallaan eikä lopettanut. Mitä Lela nyt tekee? Mitä jos joku kiusaa? Mitä sinä tekisit jos joku kiusaa? (*Mitä jos kiusaamiseen alistuu, yrittää sitä vastustaa tai välttää?*)

Lela hermostui. Hän tönäisi Neppiä. Neppi tönäisi Lelaa.

– Toisten leikkiä ei saa rikkoa! sanoi Lela.

– Se oli ihan tyhmä leikki, vastasi Neppi.

Lela mietti itsekseen. – Pitäisikö minun mennä kertomaan? Vai pitäisikö minun mennä toiseen paikkaan leikkimään? Mutta sitten Neppi lähtikin nauraen pois paikalta.

Kun Niksu tuli takaisin, hän näki tuhotun merenselityksen. Oli vain iso kasa oksia, ruohoa ja kiviä. Lela ja Niksu päättivät rakentaa kivistä kaloille leikkipuiston. Vähän ajan päästä Neppi tuli taas katsomaan Lelan ja Niksun leikkiä. Neppi katsoi Lelan ja Niksun hauskaa leikkiä kateellisena.

Lelan kiukku oli jo lauhtunut ja hän sanoi Neppille – Sinäkin voit tulla tähän mukaan, me tarvitaan sokkelon rakentamisessa apua.

Nyt Neppikin pääsi mukaan leikkiin. Sitähän Neppi oli halunnut koko ajan. Olivatkohan Lela ja Niksu liian kilttejä? Oli miten oli, kalojen leikkipuistosta tuli heidän hauskin leikkinsä.

Joku on yksin (10. päivä)

(Tarvikkeet: Kotilon kuori, pieni kivi pihalta, kirjekuoret.) Lelan aika maan päällä oli lopussa. Illalla hän lähtisi kertomaan seikkailuistaan kotiin. Lelalla oli ollut hauskaa! Lela oli saanut uusia kavereita! Ja oli tehty kaikkea kivaa! Yhtäkkiä Lela näki miten Neppi seisoi yksinään aidan vieressä. Näkikö hän oikein vai oliko Nepillä kyyneliä poskillaan? Lela huomasi, että joku voi olla myös ihan yksin ja suruissaan.

Nepillä ei ollut ketään kavereita. Nepillä ei ollut myöskään mitään tekemistä. Hän vain seisoi yksin ja katsoi maahan. Lela meni Nepin luo ja puhui Nepille. Mitä Neppi kertoi Lelalle? Mitä Neppi mahtaa tehdä? *(Mietittäessä Nepin tilanteen ei heti tarvitse ratketa onnellisesti.)*

Lela lohdutti Neppiä. Hän paljasti Nepille salaisuuden, että hän palaisi vielä tänä iltana takaisin mereen. Meri oli hänen oikea kotinsa. Tämä sai Nepin uudestaan surulliseksi mutta Neppi lupasi, ettei paljastaisi Lelan salaisuutta. Lela antoi Nepille oman rakkaan kotilon kuorensa lahjaksi.

– Kun kotilosta kuuntelee meren kohinaa, suru helpottaa, neuvoi Lela. Neppi kokeili ja huomasi kotilon heti vaikuttavan. Nepille tuli iloisempi mieli. Neppi antoi Lelalle vastalahjaksi löytämänsä melkein läpinäkyvän kiven. Illalla Lela hyvästeli lapset ja aikuiset. Hän huomasi itsekin olevansa suruissaan lähdön hetkellä. Mutta samalla hän tiesi, että häntä odotettiin jo meressä. Tästä seikkailusta riittäisi kerrottavaa!

Lela nappasi kirjekuoret hyllyltä ja lähti kotiin. *(Aikuinen nostaa kuoret yksitellen pöydälle.)* Meressä kaikki kalalapsen kerääntyivät heti Lelan ja kirjekuorten ympärille. He halusivat tietää kaiken mahdollisen matkasta. Lela kertoi hämmästyttävistä seikkailuistaan. Kalalapsen kuuntelivat ihmetyksen vallassa. Moni uusi asia selvisi. Esimerkiksi vesihanan kummallinen tarkoitus ja toiminta herättivät huomiota. Samoin potkulauta, verhot ja sukat herättivät ihmetystä.

Mutta mitä kirjekuorissa oikein luki? Mitä lapset tekivät? Mikä lasten elämässä oli vaikea ymmärtää? Miksi lapset oli hoidossa? Mitä salaisuuksia tavalliseen päivään saattoi kätkeytyä? *(Lasten kanssa käydään vielä ehkä läpi seikkailua. Lapset voivat tuottaa vielä lisää asioita, jotka kirjataan muistiin. Kuoret avataan, lapuille on kirjoitettu lasten usein mainitsevat asiat.)*

Illalla nukkumaan mennessään Lela vielä katsoi Nepiltä saamaansa melkein läpinäkyvää kiveä ja muisteli seikkailuaan. Hän voi vaikka vannoa, että samean kiven sisältä Neppi vilkutti hänelle ja hymyili. Lela itse ei tiennyt miltä hänestä oikein tuntui – meren pohjassa ei tunneta kyyneleitä.

(Ei ole mahdotonta, että tarinan tapahtumat alkavat elää omaa elämäänsä tarinan lukemisen ja keskustelun edetessä. Tätä voi edesauttaa antamalla materiaaleja lasten käyttöön sekä herkistämällä ja rikastamalla lasten ideointia. Tarinaa voi kokeilla myös aikuisten kanssa, esim. vanhempain illassa. On mielenkiintoista verrata lasten vastauksia eri hoitopaikoissa ja vanhempien kanssa. Ne kuvaavat lasten tapaa tuottaa varhaiskasvatuksen sisältöjä – usein liian vähän kirjattua Lasten Vasua.)